

Krokonen i St. Binderup

Den ukendte Johannes V.

Af Karl Bjarnhof

Det kan vel være fjorten-femten år siden nu, at det traf sig, jeg med to hjælpere rejste nord på fra Viborg ad landevejen til Aalborg. Det var en sur og kold efterårsdag med blæst og regnbyger, og varme havde vi ikke i vognen. Eller fandtes der måske en varmeinstallation og den virkede bare ikke. Det kommer ikke historien ved, kun at vi frøs. Vi trængte til at blive gennemvarmede og vi trængte også til mad af en eller anden slags. En æggekage for eksempel – stor og dog udelelig. Hver sin. En rigtig bondeæggekage med røget flæsk. Ikke fine, sprøde baconskiver, men netop flæsk. Det talte vi om længe.

Den af mine hjælpere, der kørte, underholdt mig ind imellem om landskabet. Det var ikke noget, han skulle, ikke engang noget, jeg havde bedt ham om. Det var fornemmelse fra hans side. En takt, som ikke er så almindelig! Man er i mit sted taknemmelig for den, når man møder den. Og jeg har til en vis grad den at takke for, at jeg kan og kender landets topografi så godt, som jeg gør.

Vi havde ingen hast. Der var afsat god tid til turen. Men de øde egne, vi kom igennem, de trøstesløse plantager, regnen der med mellemrum blændede ruderne og trommede mod vognens blik, fik os til at længes efter at komme inden døre og få noget varmt. Vi vidste, at vi undervejs skulle passere St. Binderup kro, men hvornår? Havde vi måske intet brugbart kort i vognen... Det husker jeg ikke. Men der kan også under sådanne omstændigheder være en vis tilfredsstillelse ved ikke at ty til generalstabskort og lignende hjælpemidler. Kroen måtte jo vise sig, dukke frem af regndisen, når tid var. Det gjorde den også.

Det var et gammelt hus. Jeg husker det endda som ældgammelt. Dørklinken. Forstuen. En karakteristisk lugt af våbenhus i en landsbykirke eller nedmøllede vinterklæder blandet med gemmeæbler. Ukendte begreber nu om stunder. Krostuen var kold – iskold, og der fandtes kun to nøgne borde med stole omkring. Rummet var ikke større end storstuen på en bondegård af middelklasse. Men henne ved vinduet var der en forhøjning, og på den sad en gammel kone dybt hensunken i sig selv og sine egne tanker. Det var nærmest, som bemærkede hun ikke vores indtræden. Skønt under tag, havde hun hovedklæde på, var svøbt i mange sjaler, og de side vadmelskørter fik hende til at se ud, som var hun en skulptur, solidt grundfæstet i husets århundredgamle fundamenter.

Det eneste tegn på liv var, at hun med lange mellemrum sukkede et klagende: "Åh-jajajaja", og samtidig knirkede det lidt i den kurvestol, der var hendes sæde.

Eftersom ingen syntes at tage sig af vores ankomst, blev en mand sendt ud på recognoscering. Han vendte snart tilbage. I køkkenet var han stødt på levende væsener – to ældre piger. Døtre af huset formodede han, hvilket viste sig at have sin rigtighed. Den ene af dem kom ind med brænde og papir og gjorde ild på.

Vi frøs straks mindre, da det begyndte at knitre i kakkellovnen. Æggekagerne skulle vi også nok bekomme, men det ville vare en tid. Om vi ville have et spil kort at muntre os med så længe...

- Nej, ellers tak.

Den ene af mine hjælpere sagde: - Du skulle prøve på at komme i snak med den gamle hende på forhøjningen.

Den anden, som var københavner, ytrede respektløst, at det nok ikke lod sig gøre. Han betvivlede, at der endnu var liv, tilstrækkeligt til ordveksling.

Alligevel tog jeg nu en stol og satte mig hen i hendes nærhed og stoppede min pibe og gav mig god tid. Jeg spurgte: - Hvis er kroen her?

Men jeg fik ikke nogle svar. Så gentog jeg – efter en passende venten mit spørgsmål, denne gang med høj og distinkt røst: - Hvis er kroen her?

Der fulgte en lang tavshed, men man mærkede at noget arbejdede inden i konen og forsøgte at bryde sig vej.

- Min.

Indtil videre udtalte hun kun dette ord "min" og det var med en stemme, der lød, som havde den ikke været i brug gennem århundreder. Et gammelt træ i skoven ville have svaret med samme frønnede ubrugthed. Jeg fattede, at hun var meget tunghør, men også, at hun lidt efter lidt tøede op, selv om hun nok fandt min nysgerrighed forvorpen og byagtig. Jeg fik blandt andet at vide, at hun var fire og halvfems år. Jeg spurgte også, om hun var født her i Store Binderup.

- Ak nej, sagde hun. – Jeg er født langt, langt herfra.

Og hun kunne jo være født i Nebraska, tænkte jeg. Jeg har før truffet udvandrere eller børn af udvandrere, der er vendt hjem igen til det gamle land. Det prøvede jeg at forklare hende. Jeg måtte bruge mange ord og tage min tilflugt til mange omskrivninger.

- Nåh, sagde hun. – Næh, sagde hun. (Og efter et af de dybe, klagende suk): Jeg kommer fra Farsø, der er jeg født.

Jeg skønnede, at Farsø måtte ligge en mils vej derfra, men det nævnede jeg ikke. Derimod tænkte jeg på Johannes V. Jensens far, som var dyrlæge netop i Farsø. Jeg spurgte, om hun havde kendt ham. Det havde hun. Da hun var barn. Han havde for resten også besøgt hende her.

- Tit?

Hun tænkte sig længe om.

Nej, én gang... Eller to måske. Der er jo lang vej, og jeg kan ikke huske.

Jeg spurgte, om hun også havde kendt børnene. Hun rystede på hovedet.

- Der var en søn. Han hed Johannes.

Det sagde hende ikke noget. Hun vidste ingenting om Nobel-priser og anden verdslig tant.

Så tænkte jeg, det var bedst at standse min temmelig nærgående udspørgen. Æggekagerne kom desuden. Der var også brød og øl og brændevin. Ikke at vi havde forlangt det, men det hørte sig til. Kakkellovnen røg, og den gamle kone kremtede lidt. Hun hostede ikke. Hun rømmede sig bare, som ville hun sige noget mere. Det gjorde hun også en halv snes minutter senere.

Uden provokation fra min eller fra anden side sagde hun pludselig med en stemme, som erindringen gjorde mere levende, lysere:

- Havde han ikke en datter, de kaldte Thit?

Nu var det hendes tur til at spørge.

- Jo, sagde jeg fra min plads ved bordet.

- Hende skal der engang have stået et stykke om i en avis. Jeg har ikke læst det selv. Men de siger det.

Derefter sank hun brat tilbage i en tavshed, der på ny kunne komme til at vare århundreder. Den ene af døtrene, som var inde med mere brød til de øjensynligt umættelige, så forskræmt hen på moderen. Måske hun ikke havde hørt hendes stemme i en menneskealder. Man fik den ukristelige tanke.

For resten var der også en lydløs bebrejdelse i hendes blik. Det fremgik, at man der i huset ikke var meget for snakkesalighed.

Da vi blev alene, talte vi en smule om profeten og fædrelandet. Vi sænkede ikke stemmerne. Vi gik vel uden at vide det ud fra, at den gamle kone på sin forhøjning var vendt tilbage til det livløse. Det knirkede ikke mere i hendes kurvestol, og hun sukkede heller ikke mere.

- Regningen var på 6 kroner – seks kroner. – Vi ville give drikkepenge. De blev uden videre lagt på bordet, men strøget til side med en håndkant.

- Jeg er datter her, sagde hun.

Vi forstod, at vi havde gjort os skyldige i en taktløshed. Klods og uden sand finfølelse som byfolk kan være.

KARL BJARNHOF